

dául a Macbethben, ez a válogatott társaság énekel majd. A többi esten viszont a megszo- kott felállásban lép színpadra a kórus, már csak azért is, mert ennyi új ember nem tudja ilyen rö- vid idő alatt az összes rendezést megtanulni, s vannak olyan darabok, amikor szükség van a kar kiegészítésére is. Bízom azért abban, hogy lassan helyreáll a béke és a nyugalom.

– *A kultusztárca döntése szerint az önök megbízása december 31-ig tart, s az ősz folya- mán kiírt pályázat győztese vagy győztesei ja- nuár 1-jétől veszik át a dalszínház vezetését. Ön milyen pályázatot tartana jónak?*

– Mindenképpen olyat, amely tiszteletben tartja ennek a háznak a hagyományait, eddigi működését. Úgy vélem, szükség van az alapí- tó okirat módosítására, s ismét csak a főigaz- gatói posztra kell pályázatot kiírni. Az eltelt időszakban bebizonyosodott a kétszemélyes vezetői modell működésképtelen. Ide, egy ek- kora házhoz, egy jó vezetői csapat kell, s olyan

irányítóra van szükség, aki nagy tapasztalatok- kal, megbízható értékítélettel rendelkező mű- vész, s aki már nem a saját ambícióit akarja ki- élni, hanem valóban képes arra, hogy az Operaház érdekeit tartsa szem előtt. Minden területnek kell hogy legyen felelős vezetője, s ezek az emberek egymással egyeztetve kell hogy irányítsák a dalszínházban folyó munkát. A mostani megbízott vezetői négyes, Szinetár Miklós főigazgató, Petrovics Emil művészeti tanácsadó, Fülöp Attila művészeti főtáncos és jómagam meg is állapodtunk abban, hogy nem hozunk anélkül döntéseket, hogy azt előtte egymással nem beszéljünk meg. Egyelőre úgy látszik, hogy mindez jól funkcionál.

– *Ha a Nemzeti Kulturális Örökség Minisz- tériuma mégis főigazgatói és főzeneigazgatói pályázatot ír ki, ön is az aspiránsok között lesz?*

– Nem, nem akarok pályázni. Ahogy ugyanis korábban is elmondtam, valóban nem

tartom magam vezetőalkatnak. Ha meg lesz az új vezetőség, örömmel leszek ismét egyike a karmestereknek.

– *Az év végéig azonban még ön a főzene- igazgató. Mikor lesz elégedett a működésével?*

– A legfontosabbnak azt tartom, hogy végre megnyugodjanak a kedélyek, s béke legyen a dalszínházban. Mindenki végre már csak azzal foglalkozzon, ami a dolga. Remélem érzékelhe- tő lesz, hogy ilyen körülmények között is lehet nagyon színvonalas munkát végezni. A legna- gyobb álmom egyébként az – remélem előbb- utóbb valóra is válik –, hogy az Erkel Színház ismét teljes kapacitással dolgozzon, s a Köztár- saság téri teátrumában ne csak a hét egyik felé- ben tartsunk előadásokat. Ez az egyetlen záloga annak, hogy a magánénekesi társulat a helyére kerüljön, hiszen így a legjobb művészeink nem évi tíz-tizenkét esten lépnek színpadra, s ezáltal az előadások színvonala is még inkább emel- kedni fog. R. R.

Kié lesz az új koncertterem?

Eltérő szakmai vélemények

Monumentális, lenyűgöző épület a Duna partján, tágas próbaszobákkal, kényelmes kiszolgálóhelyiségekkel és ezernyelcszáz férőhelyes nagyteremmel. A tervrajzok szerint különleges formájú zenepalota születik majd, amellyel régi álma teljesül a muzikusoknak és a komolyzene szerelmeseinek. Ha minden a megfelelő ütemben halad, akkor már 2004 őszén felcsendülhet a muzsika a Nemzeti Koncertteremben. Mégis akad az új épülettel kapcsolatban néhány megválaszolatlan kérdés, s van néhány olyan pont is, amelyben nincs egységes vélemény a szakma.

Kovács Géza,
a Nemzeti Filharmonikusok igazgatója:

Amikor megszületett az ötlet, hogy a volt EXPO területén városrész épüljön, színház- zal és egy olyan kulturális tömbbel, amely- ben a Hagyományok Háza, a Modern Magyar Művészeti Múzeum és a Nemzeti Koncertte- rem is helyet kap, gyorsan eldőlt az is, hogy ebben az új épületben kap majd otthont a mindenkor magyar kormány által fenntartott és jelenleg vagyonokért albérletben lakó Nemzeti Filharmonikusok Zenekar Énekkar és Kottatár is. Így végre orvosolják a nemze- ti zenei együttesek és a közszolgálatot ellátó kottatár több évtizedes elhelyezési gondját. Az építész, Zoboki Gábor tavaly mutatta be a terveit, s a rajzokon egy rendkívül szép és szakmailag is korrekt koncerttermet láthat-

tunk. Az épületben ráadásul az impozáns mé- retű nagyterem mellett ideális méretű zene- kari és énekkari próbatermeket, valamint ki- szolgálóhelyiségeket találni. Egyértelmű volt, hogy az új zenepalotában a Nemzeti Fil- harmonikusok találnak otthonra, mert a Vö- rösmarty téren lévő irodaépületet (ahol eddig nem igazán jó körülmények között dolgoztak az együttesek) a közeljövőben értékesítik és talán le is bontják. Erről szeptember utolsó napjaiban dönt az irodaépület tulajdonosi tes- tülete. Ha a gyors ütemezést választják, ak- kor már a jövő év végén ki kell költöznünk, ha pedig a másik variáció lép életbe, akkor 2004-ben kell elhagynunk az épületet. Utó- bi lenne az ideális megoldás, mert a Duna- parton épülő koncertterem műszaki átadása 2004 tavaszán lesz, így azon az őszön már az új otthonunkban indíthatnánk az évadunkat, s

addig sem kellene albérlőként valahol lak- nunk.

Egyébként a koncerttermet tervező és építő cég folyamatos konzultációt folytatott és foly- tat velünk, valamint a szakmai szervezetekkel, s a lehetőségekhez képest messzemenően fi- gyelembe vették az elképzeléseinket, kéréseinket. A terveket látva meg kell állapítani, hogy valóban minden ideális az együttesek szem- pontjából. S bár az utóbbi néhány hónapban különböző híresztelések kaptak szárnyra annak kapcsán, hogy végül is ki költözhet be a Nem-zeti Koncertterembe, a szeptember elején tar- tott, évadnyitó társulati ülésünkön a NKÖM képviselőjében Vass Lajos közigazgatási ál- lamtitkár elmondta, a ház a Nemzeti Filharmo- nikusok otthona lesz. Arról azonban nincs még döntés, hogy ki lesz az ottani programok szer- vezője, ki rendelkezik a koncertterem fölött.

A legnagyobb kérdést és egyben problémát pedig éppen ez jelenti. Így ugyanis még nem lehet tudni, hogy hogyan, mi módon történik a terem használata, bérlése. Nem tudni, hogy kitől kell időpontot kérni, hogyan történik majd maga, a koncertszervezés. Egy ekkora termet csak akkor lehet nyereségesse tenni, ha állandóan, minden nap kiadják. Most még azt sem tudjuk, mennyi lesz a bérlési díja. Vajon nekünk, mint ott lakó együttesnek ingyenes, vagy a Concertgebouw mintájára kedvezményes lesz-e a terem használata, vagy ugyanúgy és ugyanannyit kell-e érte fizetnünk, mint a többi zenekarnak?

Ha megkapnánk a koncertrendezési jogot, akkor a programigazgatás a mi felelőségünk lenne, ám ezzel sem az előző, sem a mostani kormány nem kecsegtetett soha bennünket. Az építkezés ütemezését a kultusztárca részéről Ács Tamás, a NKÖM helyettes államtitkára felügyeli, a tartalmi előkészítéssel azonban jelenleg senki sem foglalkozik. A műsor összeállításával pedig már most el vagyunk késve. Olyan programokat kell ugyanis ezen az új helyszínen összeállítani, melyek miatt a közönség szívesen látogat majd el a Duna-partra. Világstárokat kell szerepeltetni, rendkívül, vonzó műsorokat, eseményeket kell szervezni, hiszen az eddigi, megszokott koncertekkel nem lehet nap, mint nap megtölteni az ezernyolcszáz férőhelyes termet. Rendkívül erős marketingre van szükség. Ráadásul étellel kell megtölteni a környezetet, éttermekkel, kávézókkal, boltokkal, hogy egy igazi kulturális centrum szülessen a Duna-parton, olyan, amilyen Manchesterben vagy Londonban működik.

Gondot jelent az is, hogy a zenekarok évekkel előre dolgoznak, s nekünk most már a 2004–2005-ös szezontól kellene összeállítanunk, amit azonban nem tudunk megtenni, hiszen nem tudjuk, hány estére kapjuk meg a koncerttermet, s ugyanilyen gondot jelent a költségvetés tervezése is. Azt sem tudjuk, hogy a Hagyományok Házától az ott épülő kamaratermet hány alkalommal vehetjük majd igénybe és milyen feltételekkel. Kérdés az is, hogy ennek a teremnek az akusztikája egyaránt megfelelő lesz-e népzenei műsorokhoz, szólóestekhez vagy mondjuk barokk operákhoz. Ráadásul egy Zukermannak vagy egy Bellnek már három esztendőre előre megtelik az előjegyzési naptára. Ha most nem tudom megmondani, mikorra hívom meg, akkor más felkéréseknek tesz eleget, a mi közönségünknek pedig nélkülözni kell őt is, más sztárokat is... A Nemzeti Koncertterem másfajta programot is igényel, hiszen sokszor még a kilencszáz férőhelyes Zeneakadémia is túl nagy, bizonyul egy-egy műsorhoz, ezért ezen az új

helyszínen populárisabb koncertekre van szükség, hogy azok érdeklődését is felkeltse, akik egyébként nem járnak hangversenyekre. Ilyen szellemben kell megtervezni a bérlésozásokat is. Ehhez fokozott és jóval költségesebb PR és marketing munkával kell számolnunk, hiszen kétszer annyi néző érdeklődését kell felkeltenünk. Ha mindennek idén januárban kezdjük el a szervezését, már akkor is túl késő lenne.

Fischer Iván, a Budapesti Fesztiválzenekar zeneigazgatója:

„Az új koncertterem akkor szolgálna valóban a közönséget, ha ott független igazgató dönthetne: az zenéljen itt, aki jó, akit a közönség hallani akar. Sajnos, azt hiszem, nem mondok meglepőt, de itt is a szépen hangzó frázisok mögött önző és kicsinyes érdekek bújnak meg.

Az előző kormány összekötötte az épülő koncertterem ügyét az általuk kiemelten támogatott Nemzeti Filharmonikusokkal. Nem mindenkinek, nem valamennyi magyar zenekarnak terveztek otthont, hanem kedvenceiknek. A terv az volt, hogy „nemzeti”-nek kinevezett zenekar beköltözik az emeletre, és igazgatójuk egyben az új, nemzeti koncertterem igazgatója is lesz.

Most az új kormány dönt a terem sorsáról, de őket is erős szakmai lobbistáknak ostromolja. A Nemzeti Filharmonikusok panaszkodnak, nincs próbatermük, irodájuk. Bérelhetnének, építhetnének maguknak, de egyszerűbb államháztartásból azt kérni, hogy költöztessék be őket az új zenepalotába. Az, hogy ez se nem gazdaságos, se nem igazságos, most nem lényeges.

A jövő kiszámítható. Mivel a terem működtetését óhatatlanul az ott lakó zenekar érdekei határozzák majd meg, a többiek háttérbe szorulnak. Mi is arra kérjük majd a Fesztiválzenekar közönségét: jöjjenek továbbra is a Zeneakadémiára.

Igazi változás akkor történik majd, ha a kulturális minisztérium nem az ötvenes években létrejött állami intézményekért érez majd csak felelősséget, hanem az egész magyar kultúráért.

Strém Kálmán, a Magyar Hangversenyrendezők Egyesületének elnöke:

Budapesten – de ez szinte az egész országra elmondható – soha nem épült igazi hangversenyterem. Éppen ezért nekünk nagyon régi vágyunk volt, hogy készüljön végre egy ideális koncertterem. Először a Pesti Vigadónál reménykedtünk abban, hogy ott majd lesz egy jó helyszíni, de ez sajnos nem valósult meg. A terem kicsi, valamikor ezerhatszázan fértek el,

ma már csak hétszáz, ráadásul rossz az akusztikája is. A Budapesti Kongresszusi Központ sem koncertezésre készült, s hiába toldozták-foldozták az akusztikáját, sokat nem tudtak rajta javítani. Az Erkel Színház sem a hangversenyrendező álma. A Zeneakadémiát nagyon szeretjük, kiváló helyszín, de oda összesen csak ezer ember fér be, míg a szomszédos Bécsben két kitűnő, kétezer személyes termet is találni. Ráadásul a Zeneakadémiánál a méret mellett az is problémát jelent, hogy bár az akusztikája Beethovenre például kitűnő, a pódiumán el sem fér egy olyan zenekar, amely Richard Strauss, Wagner, Bruckner vagy Berlioz-darabot játszik. Éppen ezért most egy olyan termet akartunk, amelyben mindenféle korszak művei a legjobb akusztikai körülmények között hangzanak el.

Az új koncertterem építész, Zoboki Gábor először is azzal gyakorolt rám jó benyomást, hogy a világ legjobb akusztikus tervezőjének tartott céget kérte fel erre a munkára. A másik dolog, amellyel bizalmat ébresztett, az az volt, hogy rendkívül jártas zenében. Énekelt Hollerung Gábor és Vashegyi György kórusában is, részese volt számos kiváló produkciónak, emellett rendszeres hangversenyátogató. Nemcsak Budapest, hanem a világ összes neves koncerttermét jól ismeri. Elkötelezett híve a zenének, s nagyon bízunk abban, hogy jó hangversenytermet fog építeni.

Egy vitás kérdés rögtön a tervezés első szakaszában már akadt, eltérő vélemények voltak ugyanis arról, hogy mekkora legyen a Nemzeti Koncertterem. Többen úgy vélekedtünk, hogy legalább annyi személyt el kell tudnunk helyezni, mint egy bécsi teremben. Nekünk ugyanis eleve kisebb a bevételünk, s csak abban bízhatunk, hogy a közönség fizetőképessége, a nem túl távoli jövőben utoléri a bécsi publikumét. Némi kiegyenlítődésként már elkezdődött, érzem a jeleit. Úgy gondolom, kell egy ilyen nagyságú terem, mert ha mindig kisebb közönséggel számolunk, mint a császárváros, akkor egy-egy világhírű művész meghívása nekünk mindig több pénzünkbe kerül majd, mint a határ nyugati oldalán. Sokan azok közül, akik a kisebb méret mellett voksoltak, abból indultak ki, hogy ma nincs olyan érdeklődés, mint húsz évvel ezelőtt. A hangversenyátogatók száma a hetvenes évek végén volt a legmagasabb, s az azóta eltelt két évtized alatt az érdeklődés lényegesen csökkent. Napjainkban gyakran megesisik, hogy még a legjobb koncertekre sem lesz tele a Zeneakadémia, tehát még ezer nézőt sem vonzanak a hangversenyek. Én azonban erre azt mondom, hogy amikor száz évre előre terveznek egy termet, akkor nem lehet egy olyan

tendenciából kiindulni, ami az elmúlt húsz évre jellemző volt, ma már azonban nem igaz, hiszen az utóbbi időben ismét nőtt a hangversenyek látogatottsága. A tendenciák megfordultak. A nagy terem mellett szóló másik érv pedig az, hogy a múlt század húszas-harmincas éveiben Budapest a világ legfontosabb zenei városai közé tartozott. Amikor egy Yehudi Menuhin vagy egy Pablo Casals feltűnt a zenei életben, akkor szükségét érezte, hogy bemutatkozzon a magyar fővárosban is, akkoriban ugyanis Budapest a nemzetközi zenei élet fontos helyszíne volt. Ha a londoni BBC Zenekara európai turnéra indult, s négy helyszínen szerepelt, akkor abból az egyik Bécs és Berlin mellett biztosan Budapest volt. Itt élt ugyanis Bartók, ismert volt a Zeneakadémiánk és sok magyar művész vitte hírlinket a világba. Ez persze a regionális szerepből is táplálkozott, hiszen az I. világháború előtt Budapest volt a Kárpát-medence központja. Ha Európai Unióban gondolkozunk, akkor a magyar főváros nyilvánvalóan vissza fogja szerezni ezt a szerepet. Mi pedig szeretnénk megint visszaállítani a magyar főváros zenei rangját. Ha össze akarom hasonlítani az egykori és mai állapotokat, akkor azt kell mondjam, a múlt század elején a tíz legfontosabb város egyike volt Budapest, ma pedig talán azt mondhatjuk, hogy benne van az első ötvenben. Ennek részben a korábbi elzártság az oka, másrészt pedig az, hogy ma sincs nagyon pénzünk a negyvenötvenezer dolláros gázsikra (a közönségnek nincs is ilyen fizetőképessége) és a művészek el is szoktak attól, hogy Budapestre kell jönniük. Hatvan évig ugyanis nem volt fontos, hogy nálunk muzsikáljanak. Visszaszerezhetjük azonban az egykori rangunkat, ha mostantól erre odafigyelünk. Mindehhez kiváló kiindulópont egy remek koncertterem. Lényeges, hogy ezt az új hangversenyhelyszínt úgy vezessük be, hogy már rögtön az elején nyilvánvalóvá váljon az egész világ számára, nagyon fontos új helyszíne született az európai zenekultúrának. A legkiválóbb magyar művészek fognak itt bemutatkozni, másrészt pedig meg kell hívni a Nemzeti Koncertterembe azokat,

akik a világ zenei életének irányadó személyiségei. Fontosnak érzem, hogy olyan sorozattal nyisson a zenepalota, ami emlékeztet a terem megszületését. Hozzáteszem, hogyha a múlt évben elkezdtek volna az előkészületeket, akkor is elkéztünk volna, de a mai napig sem történt semmiféle előkészület, s azt sem lehet tudni, hogy kinek kell ezeket az előkészületeket megtenni. Emiatt most még sokkal jobban el vagyunk késve. Én, mint a Hangversenyrendező Egyesületének elnöke, már az előző kormány minisztériumát és a mostanit is megkerestem, leveleket írok, hogy el vagyunk késve, tessék tenni valamit, eddig azonban mégsem történt semmi.

A koncertteremmel kapcsolatos másik vitatéma az volt, hogy annak rendelkeznie kell kamarateremmel is. A Nemzeti Koncertterem esetében azonban külön nem terveztek ilyet. Mivel azonban az épületkomplexum három létesítményből áll, s ezek nincsenek egymástól elzárva, megnyugvással vettük tudomásul, hogy a Hagyományok Házának lesz egy hat-száz személyes, a Modern Művészeti Gyűjteménynek pedig egy kétszáz személyes terme, így tehát kisebb koncertek rendezésére is van lehetőség. Sokan felvetették azt is, némileg jogosan, hogy mi a huszonegyedik században egy tizenkilencedik századi koncerttermet építünk, hiszen ez a cipősdoboz forma korábban volt kedvelt. Budapesten azonban eddig még ilyen sem született, s ezeknek a tereknek kiváló az akusztikájuk. A Hagyományok Házának terme pedig mobilabb berendezésű lesz, s így alkalmassá válik a kortárs művek előadására is.

Én annak nagyon örülök, hogy az Állami Hangversenyzenekar, alias Nemzeti Filharmonikusok, végre megfelelő székhelyhez jut. Nem lenne méltó ezt elvitatni tőlük. Magam, mint az ÁHZ volt szakszervezeti titkára, sokat foglalkoztam a Vörösmarty téri elhelyezéssel és pontosan tudom, hogy mennyire alkalmatlan volt az a hely. Egy zenekar esetében sokat számít, hogy ugyanott tud próbálni, ahol koncertezik. Úgy gondolom, ez a nagyon régen koncertező együttes megérdemli, hogy méltó elhelyezést kapjon.

Ha azonban ez az együttes nagyon sokat koncertezik, akkor sem tart ötven-hatvan hangversenynél többet egy szezonban. Még ha vendégeket hívnak, szólóesteket is tartanak, akkor is csak egy töredékét veszik igénybe egy ekkora terem kapacitásának. Mindenképpen kell tehát egy olyan független iroda, amely a szabad napokat hasznosítja, egy olyan menedzsmant, amelynek az a dolga, hogy itt méltó műsorokat tartsanak, s olyan zenekaroknak adják ki a termet, akiknek nagy szerepük van a hazai és a nemzetközi zenei életben. A Budapesti Fesztiválzenekarnak például speciális szerződést kellene kapnia, amelynek értelmében elegendő lehetőséget kapnának próbára, s jó, hétfévi időpontokat a koncertjeikhez. De ugyanez vonatkozna a Rádióra, a MÁV, a MATÁV és a többi zenekarra is. Szerintem az első időben nem az lesz a gond, hogy túl sokan jelentkeznek, hanem inkább az, hogy túl kevesen. Ha ugyanis továbbra is rendelkezésünkre áll a Zeneakadémia, akkor a zenekari koncertek egy részét továbbra is ott tartja mindenki, hiszen ez számos programhoz ideális helyszín. Így nem lesz könnyű megtölteni tartalommal azt a négyszáz lehetőséget, amikor játszani lehet a Nemzeti Koncertteremben, hiszen egy ilyen termet jól ki kell használni.

Oda kell figyelni arra is, hogy ennek a háznak olyan költségvetés kell, ami nem nyomorítja meg a rendezőket. Nem lehet irreális bérleti díjat kérni. A költségvetésnek úgy kell működnie, miután ez kétszer akkora, mint a Zeneakadémia, hogy körülbelül annak a duplájáért, azaz a mai áron egymillió forintért kibérelhető legyen. Attól pedig különösen óvakodni kell, hogy rockkoncerteket, magyarnóta-estek vagy hasonló rendezvényeket szervezzenek az új hangversenyterembe. Vigyázni kell arra, hogy a Nemzeti Koncertteremnek különleges, a klasszikus zenéből kiinduló imázsa legyen.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma sajtóosztálya kérdésünkre azt válaszolta, hogy a tárca reményei szerint 2004-re elkészül a koncertterem, s a döntés részletein még dolgoznak.

Lejegyezte: Réfi

Magyar elnök az Európai Zenei Tanács élén

Közfelkiáltással **Schanda Beátát**, a Magyar Zenei Tanács képviselőjét választotta elnökévé az Európai Zenei Tanács 2002. szeptember 15-én Brüsszelben tartott éves gyűlése.

Az új hét tagú vezetőség további tagjai: **Dag Franzen**, a Jeunesse Musicales európai szervezetének igazgatója, **Sonja Greiner**, az Europa Cantat főtitkára, **Martin Prchal**, az Association Européenne

des Conservatoires, Academies de Musique et Musichochschulen főtitkára, **Thomas Rietschel**, a Német Zenei Tanács főtitkára, **Wouter Turkenburg**, a Jazz Iskolák Nemzetközi Szövetségének elnöke és **Timo Veijola**, a Zeneiskolák Európai Szövetségének képviselője.

Az UNESCO Nemzetközi Zenei Tanácsának regionális szervezete, mely jelenleg 30 nemzeti zenei tanácsot és 27 európai ill. európai érdekeltségű nemzetközi zenei szervezetet fog össze, határozatot hozott önálló jogi személyé alakulásáról, ezzel is erősíteni kívánja az európai zenei ill. kulturális ügyekben folytatott lobbitevékenységét.